

การเกษตรแบบทฤษฎีใหม่

A New Theory of Agriculture

เกษม พวงจิก

การเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ เกิดขึ้นเนื่องจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงสั่งสมประสบการณ์ในงานพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาช้านาน ทรงรู้ถึงความทุกข์ยาก แค้นแค้น และความสิ้นหวังของคนชนบท ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด และอยู่กับความยากจนมายาวนานในสังคม ไทยทรงใช้ความรู้จริงในหนทางธรรมชาติอันเป็นหลักหรือทฤษฎีที่ชาวบ้านเข้าใจและปฏิบัติได้ โดยยึดถือปฏิบัติการมาช้านานนับพันปี แต่คนในปัจจุบันได้ลืมหลักการเหล่านี้ไปแล้ว พระองค์ทรง เรียกหลักการนี้ว่า “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งว่าด้วยวิธีปฏิบัติของเกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดินจำนวนเล็กน้อย เป็นเกษตรกรรายย่อย ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ทำการเกษตรไม่มาก ประมาณ 5-15 ไร่ สามารถที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่ได้ พึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และช่วยแก้ปัญหาสังคมที่เกิดจากการอพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ของเกษตรกรที่ว่างงาน

หลักสำคัญของการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ มีดังนี้

1. ให้เกษตรกรรู้จักมีความพอเพียง โดยสามารถเลี้ยงตัวเองได้ ในระดับที่มีชีวิตอยู่อย่าง ประหยัด
2. โดยที่ชาวบ้านในท้องถิ่นต้องมีความสามัคคีกัน
3. เกษตรกรต้องผลิตข้าวบริโภคให้พอเพียงภายในครอบครัว ซึ่งถ้าเกษตรกรหรือชาวนา ต้องซื้อข้าวกินกันก็หมดสิ้นความเป็นเกษตรกรไทย
4. ในพื้นที่ของเกษตรกรต้องมีน้ำใช้พอเพียง โดยพื้นที่ที่ทำเกษตร 1 ไร่ จะใช้น้ำประมาณ 1,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี
5. การจัดสรรพื้นที่ของเกษตรกรแบ่งเป็นสูตร โดยมีอัตราส่วนโดยประมาณดังนี้ 30:30:30:10 หมายความว่า ในพื้นที่ทั้งหมดของเกษตรกรที่มีอยู่ให้คิดเป็น 100 % จากนั้นแบ่งพื้นที่ ทั้งหมดออกตามอัตราส่วนได้ดังนี้ 30 % แรก ใช้สำหรับทำนาข้าว 30 % ที่สอง เป็นพื้นที่สำหรับขุด บ่อน้ำหรือสระน้ำ 30% ที่สามเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่และพืชสวน (เช่น ไม้ผล ไม้สร้างบ้าน ไม้ใช้สอย และพืชสมุนไพร เป็นต้น) 10% สุดท้ายเป็นที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ การแบ่งพื้นที่ดังกล่าวอาจเปลี่ยน

แปลงไปตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ ความจำเป็น และความต้องการของเกษตรกรเจ้าของพื้นที่ ไม่จำเป็นต้องแบ่งพื้นที่ตามอัตราส่วนดังกล่าวเสมอไป

วิธีการดำเนินงาน

การเกษตรแบบทฤษฎีใหม่นี้ เกษตรกรรายย่อยสามารถปฏิบัติได้ โดยมีพื้นที่อย่างต่ำประมาณ 5 ไร่ มีแรงงานในครอบครัว 2-3 คน แต่ค่าลงทุนช่วงแรกค่อนข้างสูง เกษตรกรที่ไม่มีเงินทุนพอ อาจขอความช่วยเหลือจากภายนอกได้ เช่น ทางราชการ มูลนิธิ และเอกชน เป็นต้น

30% แรก ใช้ปลูกข้าว ควรเลือกพื้นที่ที่ลุ่มทำเป็นนาข้าว พันธุ์ข้าวที่ใช้ในพื้นที่น้ำน้อยควรเป็นข้าวไร่ มีอายุสั้น ปลูกโดยวิธีหยอด ส่วนพื้นที่ที่มีน้ำพอเพียงควรปลูกข้าวพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตสูง จากกรมวิชาการเกษตร หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้วสามารถที่จะปลูกพืชไร่อื่น ๆ หมุนเวียนได้ เป็นการเพิ่มรายได้และได้ปุ๋ยพืชสดบำรุงดินเช่น ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และข้าวโพด เป็นต้น โดยอาศัยน้ำจากบ่อที่ขุดขึ้นมา

30% ที่สอง เป็นพื้นที่ขุดบ่อหรือสระน้ำ โดยแหล่งน้ำถือเป็นหัวใจของการเกษตร การขุดบ่อน้ำต้องคำนวณขนาดความกว้าง ยาว ลึก ให้พอดีกับพื้นที่ เพื่อจะได้มีน้ำใช้ตลอด (พื้นที่การเกษตร 1 ไร่ใช้น้ำประมาณ 1,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี) การขุดบ่อควรเริ่มทำในฤดูแล้งหรือต้นฤดูฝน เพื่อจะได้มีน้ำฝนในฤดูเก็บไว้ใช้ได้ทัน บ่อน้ำควรลึก ประมาณ 4 เมตร ดินที่ได้จากการขุดขึ้นมานำมาปรับบริเวณขอบบ่อให้เรียบ สามารถใช้ปลูกพืชได้ เช่น ถั่วเขียว มะพร้าว น้ำหอม มะละกอ ฝรั่ง และพืชผักสวนครัว เป็นต้น แต่ดินอาจจะมีความอุดมสมบูรณ์ไม่ค่อยเหมาะสมต่อการปลูกพืชจึงควรปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุบ้างตามความเหมาะสมน้ำที่กักเก็บภายในบ่อยังใช้เลี้ยงปลาชนิดต่าง ๆ ได้อีก รวมทั้งปลูกพืชน้ำต่าง ๆ ได้ เช่น ผักบุ้ง ผักกะเฉด และสายบัว เป็นต้น

30% ที่สาม ใช้ปลูกพืชไร่และพืชสวน พืชไร่เป็นพืชอายุสั้น ควรปลูกแซมพืชสวน เพราะช่วงแรกพืชสวนยังต้นเล็กมีที่ว่างให้ปลูกพืชไร่แซมได้ พืชสวนที่กล่าวถึงนี้คือไม้ผล การเลือกไม้ผลที่จะนำมาปลูกควรให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และสภาพแวดล้อม รวมทั้งตลาดมีความต้องการสูง ไม้ผลยืนต้นที่นิยมปลูกกันมากในพื้นที่ภาคกลางได้แก่ มะม่วง ขนุน กระท้อน และมะพร้าวน้ำหอม เป็นต้น ในระหว่างแถวของผลไม้มูลช่วงยังเล็ก สามารถปลูกแซมด้วย ไม้ผลอายุสั้น เช่น ถั่วเขียว และมะละกอ เป็นต้น รวมทั้งพืชไร่ที่กล่าวไปแล้ว ส่วนพืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ พืชสมุนไพร ไม้ใช้สอยบางชนิด (เช่น สะเดา ยูคาลิปตัส และไม้ไผ่ เป็นต้น) ควรแบ่งพื้นที่ปลูกพืชพวกนี้ไว้บ้าง เพื่อไว้รับประทานในครอบครัว หรือใช้ประโยชน์ต่อไปในภายหลัง

10% สุดท้ายเป็นที่อยู่อาศัย และสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ เช่น โรงเพาะเห็ด คอกเลี้ยงสัตว์ แปลงไม้ดอก ไม้ประดับ (ใช้ประดับบ้าน) ไม้ใช้สอยบางชนิด เพื่อใช้บังร่มให้กับที่อยู่อาศัยและให้ร่มเงา คลายร้อนกับเกษตรกรรวมไปถึงพื้นที่ที่เป็นถนนหนทางเข้ามายังบ้านพัก

การจัดสรรพื้นที่ แล้วทำการเกษตรแบบที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นขั้นตอนของการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ ยังมีขั้นต่อไปอีกคือ ให้เกษตรกรรายย่อยที่เริ่มทำการเกษตรแบบนี้ รวมพลังกันในรูปแบบของกลุ่ม หรือสหกรณ์ ร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดพลังงานขึ้นมา จะได้ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน หรือพ่อค้าคนกลาง ความร่วมมือดังกล่าวเช่น ในด้านการผลิต ด้านการตลาด ความเป็นอยู่สวัสดิการ การศึกษา สังคม และศาสนา ทั้งนี้ด้วยความร่วมมือของหน่วยราชการหรือบริษัทเอกชนต่าง ๆ เพื่อให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ขั้นสุดท้ายของการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่คือ ให้กลุ่มเกษตรกรติดต่อยืมมือกับแหล่งเงินทุนและแหล่งพลังงานเพื่อ

1. ตั้งและบริหารโรงสี
2. ตั้งและบริหารร้านสหกรณ์การเกษตร
3. ช่วยด้านการลงทุนของเกษตรกร

4. ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัวเกษตรกรมีความเป็นอยู่ดีขึ้นทุกๆ ด้านฝ่ายเกษตรและฝ่ายธนาคารกับบริษัท จะได้รับประโยชน์ร่วมกัน จึงเป็นการพัฒนาประเทศชาติโดยตรง เกษตรกรรายย่อยสามารถประกอบอาชีพการเกษตรอยู่ได้อย่างสะดวกสบาย และยั่งยืนต่อไปได้

การเกษตรแบบทฤษฎีใหม่นี้ จำเป็นต้องประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิเทศและสิ่งแวดล้อม จึงจะเกิดประโยชน์ได้สูงสุด และสิ่งที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จได้คือทุกคนต้องรู้จักสามัคคีเป็นพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- ประวิทย์ ทับทิมอ่อน.2539.การเกษตรผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบุรี
บรมราชชนนี โครงการศูนย์การศึกษาการพัฒนาห้วยทราย, น. 88-97. ในการสัมมนา
ระบบการทำฟาร์ม ครั้งที่ 11 ระบบเกษตรกรรมเพื่อเกษตรกร สิ่งแวดล้อม และความยั่งยืน.
กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- วิวัฒน์ ศิลยำธร.2539. สรุปสาระสำคัญเรื่อง "ทฤษฎีใหม่" วิถีปฏิบัติของเกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดิน
จำนวนน้อย, น. 397-400. ในการสัมมนาระบบการทำฟาร์ม ครั้งที่ 11 ระบบเกษตร
กรรมเพื่อเกษตรกร สิ่งแวดล้อม และความยั่งยืน. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์, กรุงเทพฯ.